

PROF. DR MED. MIECZYŚLAW STELMASIAK

KIEROWNIK ZAKŁADU ANATOMII PRAWIDŁOWEJ
AKADEMII MEDYCZNEJ W LUBLINIE

ATLAS ANATOMII MÓZGOWIA I RDZENIA KRĘGOWEGO

WARSZAWA — 1953

PAŃSTWOWY ZAKŁAD WYDAWNICTW LEKARSKICH

Obwolūtę projektował: ZYGFRYD GARDZIELEWSKI

*

Redaktor odpowiedzialny: dr med. WOJCIECH BEER

Redaktor techniczny: CZESŁAW KONDRATOWICZ

Korektorzy techniczni:

SYLWESTRA ZBIECIOWA i MARIA MALARSKA

Inspektor techniczny: CZESŁAW LISIAK

Tłoczono w Wrocławskiej Drukarni Naukowej pod zarządem Jana Kuglina i kierownictwem technicznym Edwarda Mackforda. Składali: Wojciech Kubanek, Franciszek Walkowiak. Tłoczyli: Józef Fedeczko, Ryszard Kieliszek, Stanisław Tryba. Klisze wykonał zespół chemigrafów pod kierownictwem Władysława Jaremczuka

PAŃSTWOWY ZAKŁAD WYDAWNICTW LEKARSKICH W WARSZAWIE, 1953 R.

Wydanie I * Nakład 8150 egz. * Objętość: 22,5 ark. wyd. = 27,5 ark. druk. *
Papier kredowany, kl. III, 70×100/8, gramatura 90 g/m² * Oddano do składania
6 listopada 1952 * Podpisano do druku 14 września 1953 * Druk ukończono
w grudniu 1953 * Zamówienie nr 1043/52 * F-4-46329

WROCLAWSKA DRUKARNIA NAUKOWA, WROCLAW, UL. GEN. ŚWIERCZEWSKIEGO 19

Cena zł 36.—

SPIS TREŚCI

	Str.
Komórka nerwowa i rozwój mózgowia w schemacie	1
Rdzeń kręgowy, przedłużony oraz most Varola	7
MÓZDŻEK — CEREHELLUM	25
Podział mózdzku	26
Przekroje topograficzne mózdzku w płaszczyźnie poziomej	30
Przekroje strzałkowe lewej półkuli mózdzku i pnia mózgu widoczne od strony bocznej	38
MÓZG — CEREBRUM	51
Przekroje topograficzne mózgu	67
Przekroje w płaszczyźnie poziomej	68
Przekroje w płaszczyźnie strzałkowej	88
Przekroje w płaszczyźnie czołowej	101
Tętnice mózgowia i rdzenia kręgowego oraz zatoki żyłne opony twardej.....	137
Opony mózgowia	143
Przekroje topograficzne głowy	153
Przekroje w płaszczyźnie czołowej	154
Przekroje w płaszczyźnie strzałkowej	170
Schemat rdzenia kręgowego w przekroju	178
Nerw rdzeniowy	180
Drogi wewnątrzmożgowe	182
Drogi dokorowe nerwów rdzeniowych	187
Drogi odkerowe	188
Drogi nerwów mózgowych	190
Skorowidz rzeczowy	199

WYKAZ RYCIN

Ryc.	Str.	Ryc.	Str.
1. Schemat komórek nerwowych	2	36. Powierzchnia dolna mózdzku — <i>Facies cerebelli inferior</i>	27
2, 3. Schematy tworzenia się pęcherzyków mózgowych ...	3	37. Mózdzek widoczny od strony wcięcia przedniego	28
4, 5. Schematy tworzenia się części mózgowia z 5 pęcherzyków	3	38. Powierzchnia górna mózdzku — <i>Facies cerebelli superior</i>	29
6, 7, 8, 9, 10. Schematy powstawania cewy rdzeniowej	4	39, 40, 41. Przekroje poziome mózdzku widoczne od strony górnej (1, 2, 3)	30
11. Schemat przekroju mózgu płodu przeprowadzony w płaszczyźnie czołowej przez jądro ogoniaste i jądro soczewkowate	5	42. Przekrój poziomy mózdzku (4)	31
12. Schemat przekroju mózgu płodu przeprowadzony w płaszczyźnie czołowej przez wzgórze wzrokowe i przysadkę mózgową	6	43. Przekrój poziomy mózdzku (5)	32
13. Rdzeń kręgowy w oponie twardej	8	44. Przekrój poziomy mózdzku (6)	33
14. Rdzeń kręgowy bez opony twardej	9	45. Przekrój poziomy mózdzku (7)	34
15. Opona twarda rdzenia kręgowego	10	46. Przekrój poziomy mózdzku (8)	35
16. Część szyjno-piersiowa rdzenia kręgowego	10	47. Przekrój poziomy mózdzku (9)	36
17. Część lędźwiowo-krzyżowa rdzenia kręgowego	11	48. Przekrój poziomy mózdzku (10)	37
18. Korzonki nerwowe spłotu lędźwiowego i krzyżowego....	11	49. Przekrój strzałkowy mózdzku (1)	38
19. Powierzchnia dolna rdzenia przedłuż., mostu i mózdzku	12	50. Przekrój strzałkowy mózdzku (2)	39
20. Schemat rdzenia kręgowego i spłotów nerwowych	13	51. Przekrój strzałkowy mózdzku (3)	40
21. Schemat pnia mózgu od strony grzbietowej	14	52. Przekrój strzałkowy mózdzku (4)	41
22. Schemat lokalizacji jąder nerwów mózgowych przedstawiony od strony grzbietowej	15	53. Przekrój strzałkowy mózdzku (5)	42
23. Schemat lokalizacji jąder nerwów mózgowych przedstawiony od strony bocznej	16—17	54. Przekrój strzałkowy mózdzku (6)	43
24. Trzy przekroje strzałkowe przeprowadzone przez most Varola i rdzeń przedłużony	18	55. Przekrój strzałkowy mózdzku (7)	44
25. Przekrój poprzeczny rdzenia przedłużonego przed skrzyżowaniem piramid	18	56. Przekrój strzałkowy mózdzku (8)	45
26. Przekrój poprzeczny rdzenia przedłużonego przez skrzyżowanie piramid	19	57. Przekrój strzałkowy mózdzku (9)	46
27. Przekrój poprzeczny rdzenia przedłużonego nad skrzyżowaniem piramid	19	58. Przekrój strzałkowy mózdzku (10)	47
28. Przekrój poprzeczny rdzenia przedłużonego przeprowadzony przez dolną część oliwki	20	59. Przekrój strzałkowy mózdzku (11)	48
29. Przekrój poprzeczny rdzenia przedłużonego przez środkową część oliwki.....	20	60. Przekrój strzałkowy mózdzku (12)	49
30. Przekrój poprzeczny rdzenia przedłużonego w pobliżu mostu	21	61. Powierzchnia grzbietowo-boczna lewej półkuli mózgu	52
31. Przekrój poprzeczny mostu	21	62. Powierzchnia grzbietowo-boczna lewej półkuli mózgu	53
32. Przekrój przez tylne wzgórki śródmózgowia i dolną część mostu	22	63. Powierzchnia grzbietowa mózgu	54
33. Przekrój poprzeczny śródmózgowia.....	23	64. Powierzchnia grzbietowa mózgu	55
34. Przekrój poprzeczny śródmózgowia.....	24	65. Powierzchnia przyśrodkowa mózgu	56
35. Przekrój poprzeczny śródmózgowia.....	24	66. Powierzchnia przyśrodkowa mózgu	57
		67. Schemat jądra ogoniastego	58
		68. Komory boczne i wyspa — <i>Ventriculi laterales et insula</i>	58—59
		69. Schemat komór bocznych, komory trzeciej i czwartej	60
		70. Komory boczne, komora trzecia i czwarta — <i>Ventriculi laterales, ventriculus tertius et quartus</i> . Widok od góry	60—61
		71. Schemat komory bocznej mózgu	62
		72. Prawa komora boczna i wyspa — widoczne od strony bocznej. <i>Ventriculus lateralis dexter et insula</i>	62—63
		73. Skrzyżowanie wzrokowe — <i>Chiasma opticum</i>	64
		74. Podstawa mózgowia — <i>Basis encephali</i>	64—65
		75. Schemat spoidła wielkiego mózgu i sklepienia	66
		76. Schemat układu sklepienia	66
		77. Mózg — <i>Cerebrum</i>	68

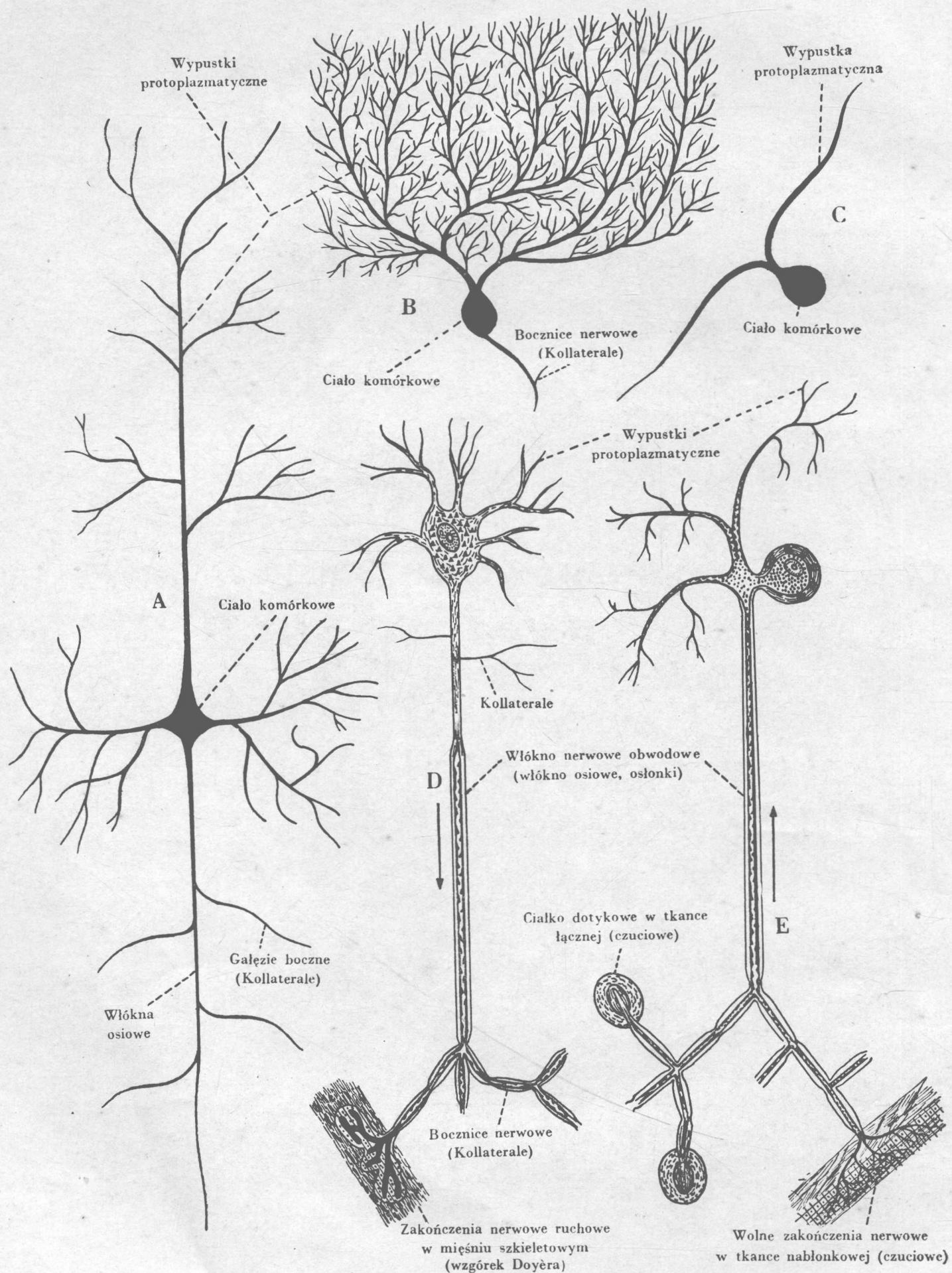
Ryc.	Str.
78. Wykaz topograficznych przekrojów mózgu przeprowadzonych w płaszczyźnie poziomej idąc od strony górnej	69
79. Przekrój poziomy A	70
80. Przekrój poziomy B	71
81. Przekrój poziomy C	72
82. Przekrój poziomy D	73
83. Przekrój poziomy E	74
84. Przekrój poziomy F	75
85. Przekrój poziomy G	76
86. Przekrój poziomy H	77
87. Przekrój poziomy I	78
88. Przekrój poziomy J	79
89. Przekrój poziomy K	80
90. Przekrój poziomy L	81
91. Przekrój poziomy Ł	82
92. Przekrój poziomy M	83
93. Przekrój poziomy N	84
94. Przekrój poziomy O	85
95. Przekrój poziomy P	86
96. Przekrój poziomy R	87
97. Wykaz topograficznych przekrojów prawej półkuli mózgu przeprowadzonych w płaszczyźnie strzałkowej idąc od strony przyśrodkowej	88
98. Przekrój strzałkowy A	89
99. Przekrój strzałkowy B	90
100. Przekrój strzałkowy C	91
101. Przekrój strzałkowy D	92
102. Przekrój strzałkowy E	93
103. Przekrój strzałkowy F	94
104. Przekrój strzałkowy G	95
105. Przekrój strzałkowy H	96
106. Przekrój strzałkowy I	97
107. Przekrój strzałkowy J	98
108. Przekrój strzałkowy K	99
109. Przekrój strzałkowy L	100
110. Wykaz topograficznych przekrojów mózgu przeprowadzonych w płaszczyźnie czołowej idąc od przodu	101
111. Przekrój czołowy widoczny od przodu	102
112. Przekrój czołowy (1)	103
113. Przekrój czołowy (2)	104
114. Przekrój czołowy (3)	105
115. Przekrój czołowy (4)	106
116. Przekrój czołowy (5)	107
117. Przekrój czołowy (6)	108
118. Przekrój czołowy (7)	109
119. Przekrój czołowy (8)	110
120. Przekrój czołowy (9)	111
121. Przekrój czołowy (10)	112
122. Przekrój czołowy (11)	113
123. Przekrój czołowy (12)	114
124. Przekrój czołowy (13)	115
125. Przekrój czołowy (14)	116
126. Przekrój czołowy (15)	117
127. Przekrój czołowy (16)	118
128. Przekrój czołowy (17)	119
129. Przekrój czołowy (18)	120

Ryc.	Str.
130. Przekrój czołowy (19)	121
131. Przekrój czołowy (20)	122
132. Przekrój czołowy (21)	123
133. Przekrój czołowy (22)	124
134. Przekrój czołowy (23)	125
135. Przekrój czołowy (24)	126
136. Przekrój czołowy (25)	127
137. Przekrój czołowy (26)	128
138. Przekrój czołowy (27)	129
139. Przekrój czołowy (28)	130
140. Przekrój czołowy (29)	131
141. Przekrój czołowy (30)	132
142. Przekrój czołowy (31)	133
143. Przekrój czołowy (32)	134
144. Przekrój czołowy (33)	135
145. Przekrój czołowy (34)	136
146. Przekrój czołowy (35)	136
147. Schemat tętnic na podstawie mózgowia	138
148. Tętnice na podstawie mózgowia	139
149. Schemat tętnic torebki zewnętrznej, torebki wewnętrznej, przedmurza, prążkowania, gałki bladej oraz wzgórza wzrokowego	140
150. Schemat tętnic rdzenia kręgowego	141
151. Schemat zatok żylnych opony twardej mózgowia. Widok od góry po usunięciu sklepienia czaszki	142
152. Schemat zatok żylnych opony twardej mózgowia. Widok od strony bocznej	142
153. Opona pajęczna i naczyniowa mózgowia — <i>Arachnoidea et pia mater encephali</i> . Widok od strony bocznej	144
154. Opona pajęczna i naczyniowa mózgowia — <i>Arachnoidea et pia mater encephali</i> . Widok od strony przyśrodkowej	145
155. Opona pajęczna i naczyniowa mózgowia — <i>Arachnoidea et pia mater encephali</i> . Widok od strony grzbietowej ...	146
156. Opona naczyniowa mózgowia — <i>Pia mater encephali</i> ...	147
157. Powierzchnia górna mózdzku z oponą pajęczną i naczyniówką	148
158. Opona twarda mózgowia — <i>Dura mater encephali</i> . Przekrój w płaszczyźnie strzałkowej	149
159. Opona twarda mózgowia — <i>Dura mater encephali</i> . Widok od strony bocznej	150
160. Opona twarda mózgowia — <i>Dura mater encephali</i> . Widok od strony grzbietowej	151
161. Opona twarda mózgowia — <i>Dura mater encephali</i> . Widok od strony grzbietowej	152
162. Wykaz przekrojów topograficznych głowy przeprowadzonych w płaszczyźnie czołowej	154
163. Kości czaszki — <i>Ossa cranii</i>	155
164. Fotomontaż mózgu i kości czaszki	155
165. Przekrój czołowy A ₁ . Opona twarda zachowana, mózg usunięty	156
166. Przekrój czołowy A ₁ . Widok od strony tylnej ...	156—157
167. Przekrój czołowy A ₂ . Opona twarda zachowana, mózg usunięty	158
168. Przekrój czołowy A ₂ . Widok od strony przedniej ...	158—159
169. Przekrój czołowy B. Opona twarda zachowana, mózg usunięty	160

Ryc.	Str.
170. Przekrój czołowy B. Widok od strony przedniej	160—161
171. Przekrój czołowy C. Opona twarda zachowana, mózg usunięty.....	162
172. Przekrój czołowy C. Widok od strony przedniej	162—163
173. Przekrój czołowy D. Widok od strony tylnej ...	164—165
174. Przekrój czołowy E. Opona twarda zachowana, mózg usunięty.....	166
175. Przekrój czołowy E. Widok od strony przedniej ...	166—167
176. Przekrój czołowy F. Opona twarda zachowana, mózg usunięty.....	168
177. Przekrój czołowy F. Widok od strony przedniej ...	168—169
178. Przekrój strzałkowy głowy	170
179. Przekrój strzałkowy głowy przeprowadzony przez ze- wnętrzny kąt lewej szpary powiekowej	171
180. Przekrój strzałkowy głowy przeprowadzony przez środek lewej szpary powiekowej	172—173
181. Przekrój strzałkowy głowy przeprowadzony przez kąt przyśrodkowy lewej szpary powiekowej	174—175
182. Przekrój strzałkowy głowy przeprowadzony przez śro- dek lewej jamy nosowej	176—177
183. Schemat poprzecznego przekroju rdzenia kręgowego	178—179
184. Schemat nerwu rdzeniowego w powiązaniu ze spletem ramiennym i odcinkiem współczulnego układu nerwo- wego	180

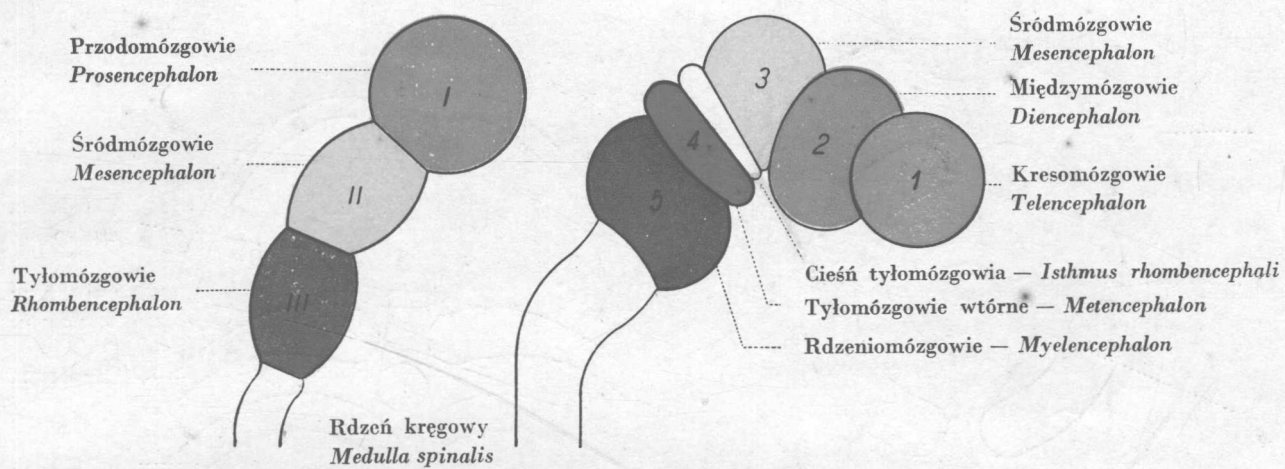
Ryc.	Str.
185. Schemat drogi współczulnego odcinka układu nerwowego	181
186. Drogi asocjacyjne wewnątrzpłotowe i międzypłotowe mózgu — <i>Viae intralobares et interlobares cerebri</i> ...	182
187. Drogi asocjacyjne wewnątrzpłotowe i międzypłotowe mózgu — <i>Viae intralobares et interlobares cerebri</i> ...	183
188. Drogi spoidłowe mózgu — <i>Viae commissurales cerebri</i> ...	184
189. Drogi wzgórza wzrokowego — <i>Viae thalami</i>	185
190. Rozbieg promieni wzgórza — <i>Radiatio thalami</i>	186
191. Drogi wewnątrzmoźdżkowe — <i>Viae intracerebellares</i>	186
192. Schemat przebiegu dróg czuciowych nerwów rdzeniowych	187
193. Schemat drogi ruchowej: korowo-rdzeniowej i korowo- opuszkowej — <i>Tractus corticospinalis et corticobulbaris</i> ...	188
194. Schemat dróg pozapiramidowych	189
195. Schemat drogi węchowej.....	190
196. Schemat drogi węchowej.....	191
197. Schemat drogi wzrokowej	192
198. Schemat drogi nerwu trójdzielnego (V) — <i>N. trigemini</i>	193
199. Schemat drogi n. odwodzącego (VI) — <i>N. abducentis</i> i n. twarzowego (VII) — <i>N. facialis</i>	194
200. Schemat drogi słuchowej	195
201. Schemat drogi zmysłu statycznego	196
202. Schemat drogi smakowej (N. IX)	197
203. Schemat drogi n. błędnego (N. X) i n. podjęzykowego (N. XII)	198

KOMÓRKA NERWOWA
I
ROZWÓJ MÓZGOWIA
W SCHEMACIE

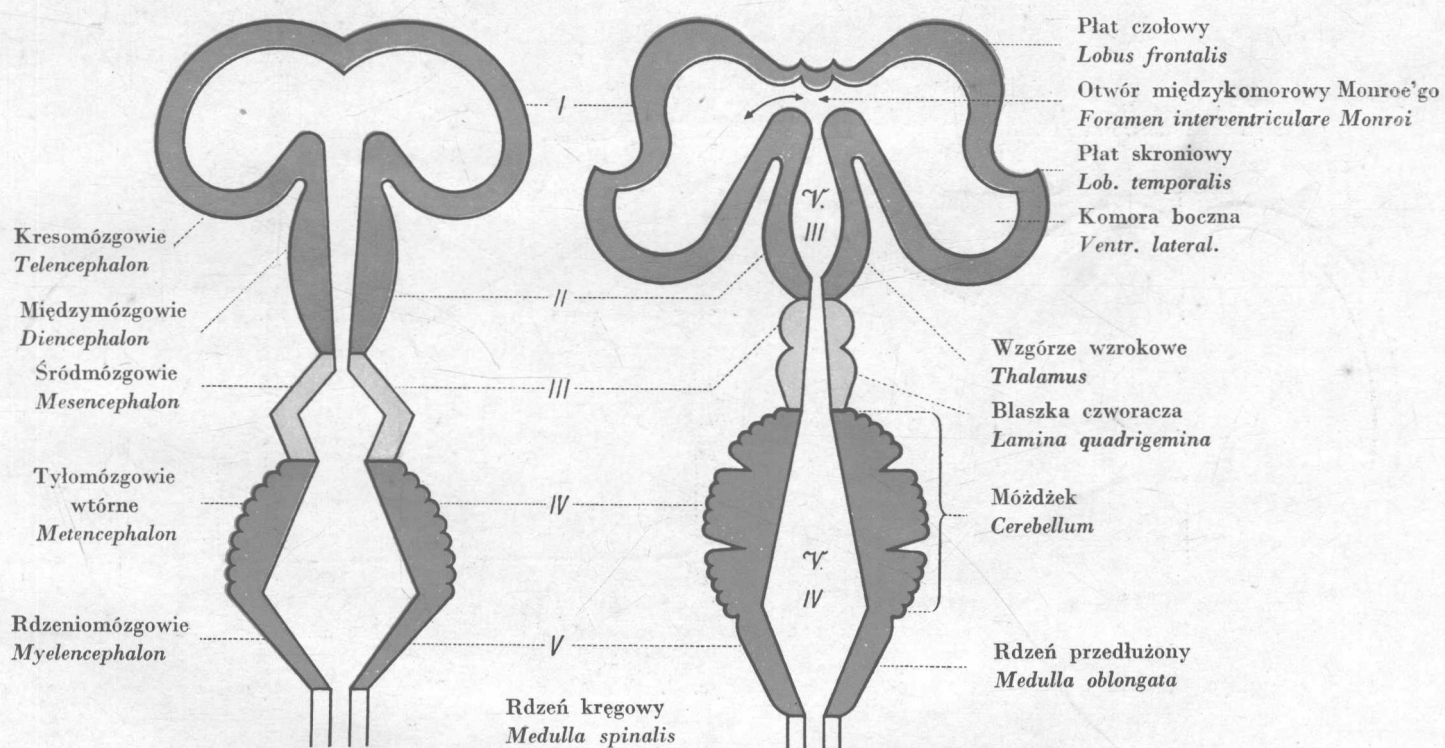

Ryc. 1. Schemat komórek nerwowych:

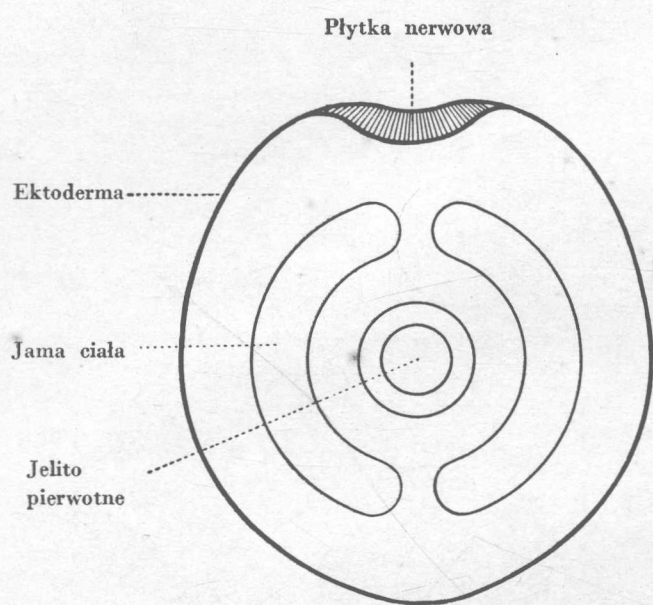
A. Komórka piramidalna Betza (z kory mózgu). B. Komórka Purkinjego (z kory mózdzku). C. Komórka jednobiegunowa (pseudounipolarna). D. Komórka wielobiegunowa (z rdzenia kręgowego). E. Komórka zwojowa.

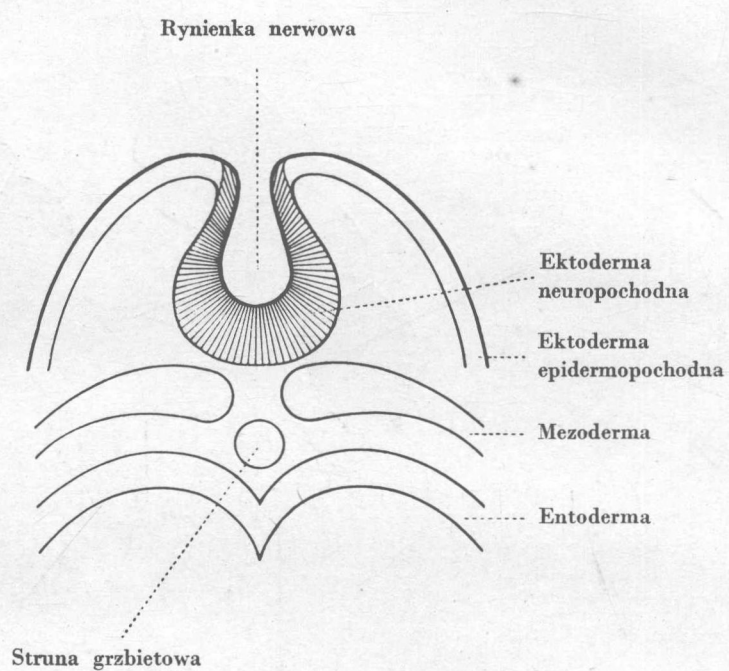
Ryc. 2, 3. Schematy tworzenia się pęcherzyków mózgowych.

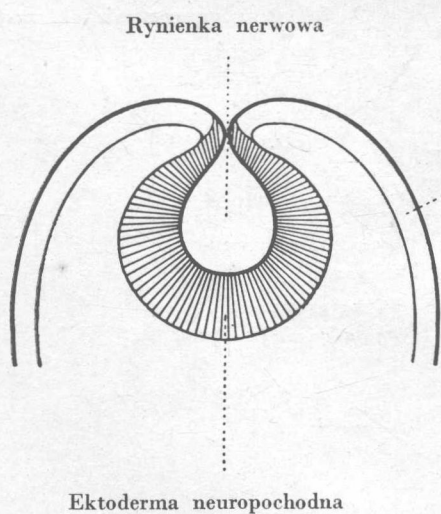
Ryc. 4, 5. Schematy tworzenia się części mózgowia z 5 pęcherzyków.

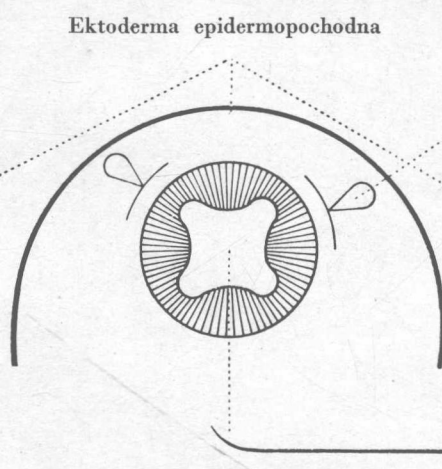
Ryc. 6.

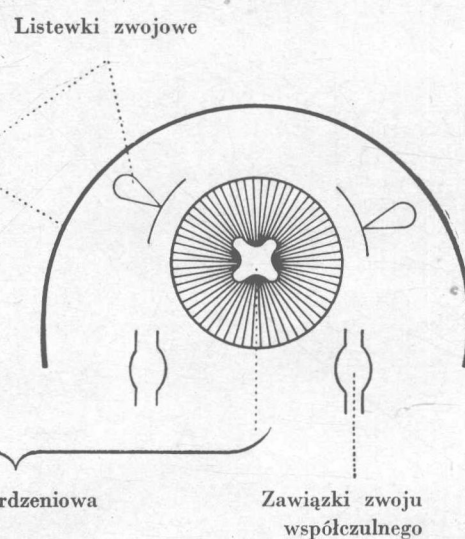
Ryc. 7.

Ryc. 8.

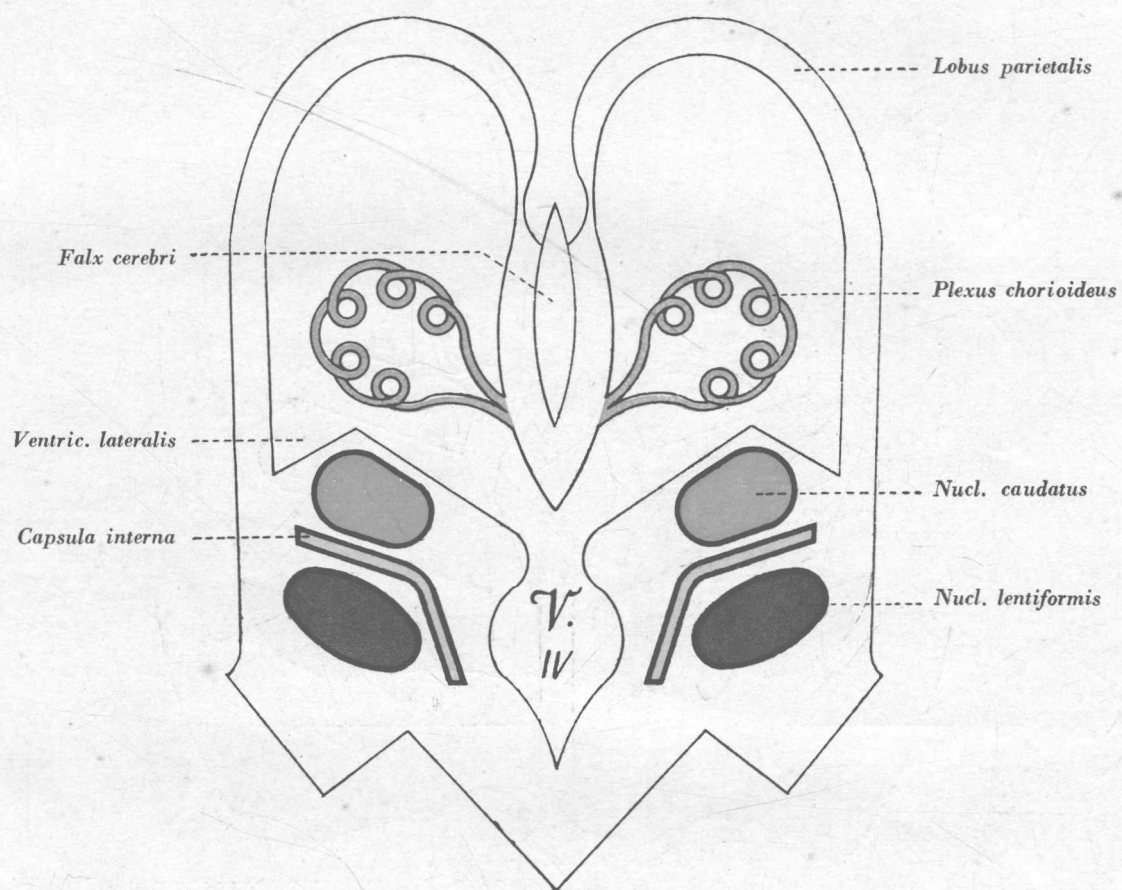

Ryc. 9.

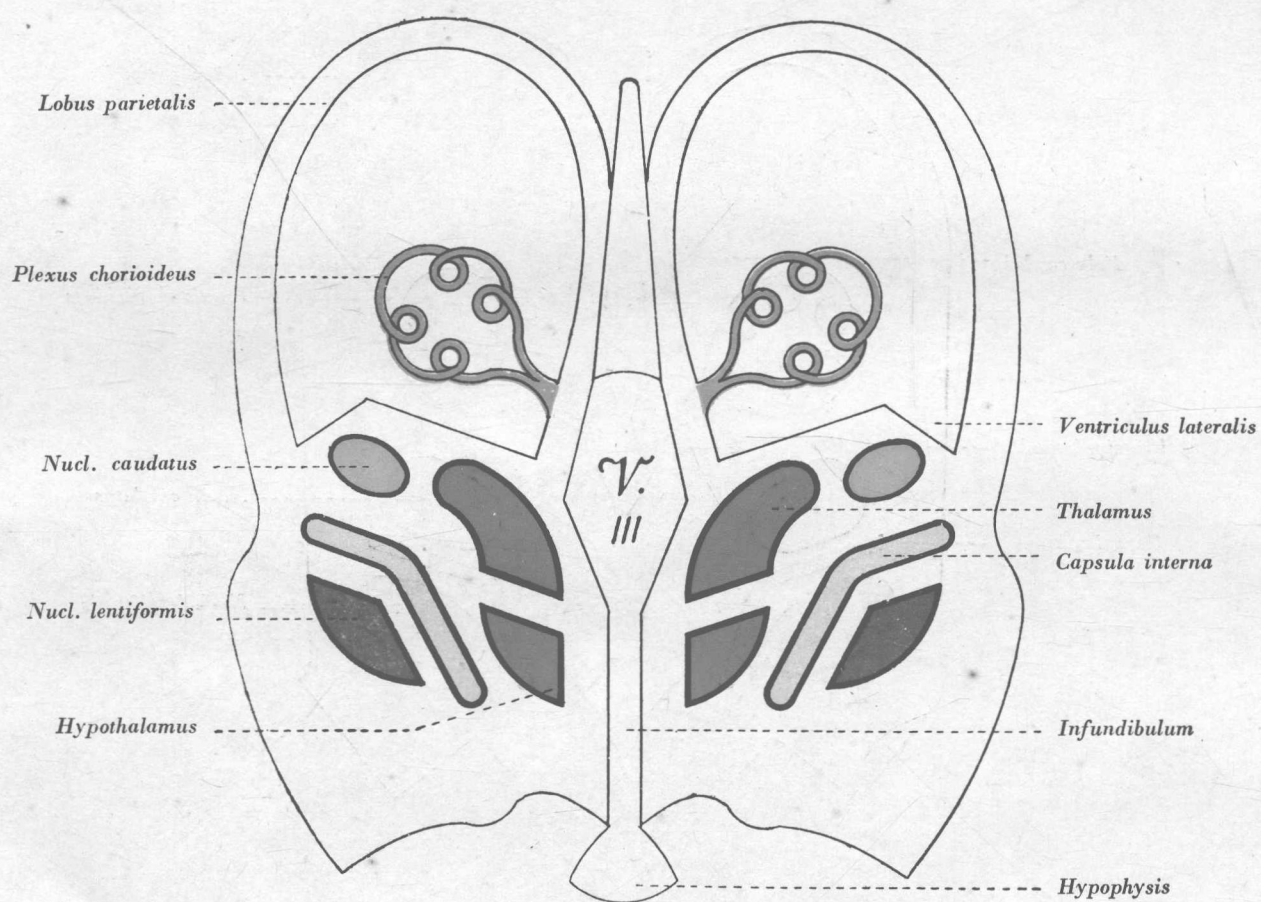

Ryc. 10.

Ryc. 6, 7, 8, 9, 10. Schematy powstawania cewy rdzeniowej.

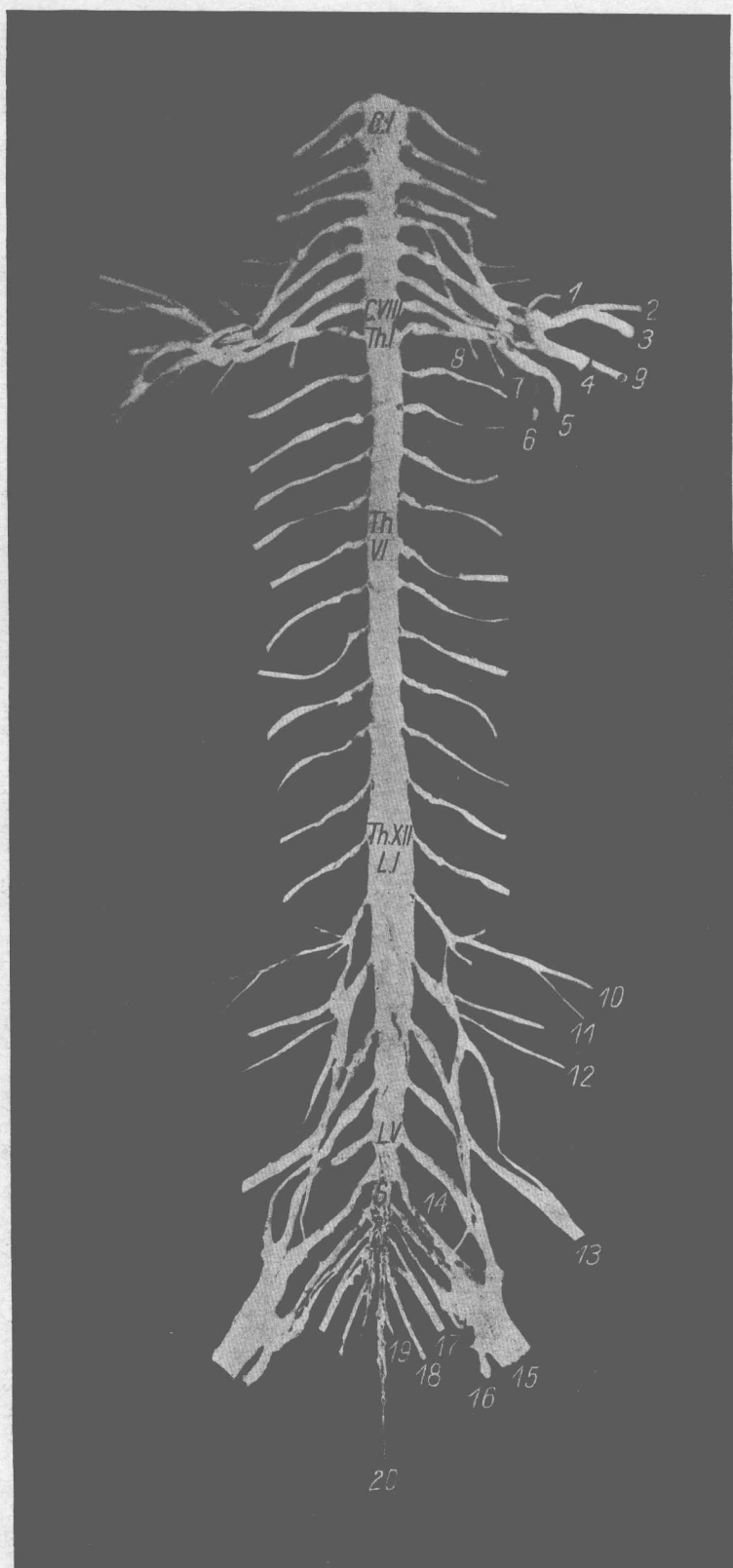
Ryc. 11. Schemat przekroju mózgu płodu przeprowadzony w płaszczyźnie czołowej przez jądro ogoniaste i jądro soczewkowate.

Ryc. 12. Schemat przekroju mózgu płodu przeprowadzony w płaszczyźnie czołowej przez wzgórze wzrokowe i przysadkę mózgową.

**RDZEŃ KRĘGOWY
PRZEDŁUŻONY
ORAZ
MOST VAROLA**

RDZEŃ KRĘGOWY

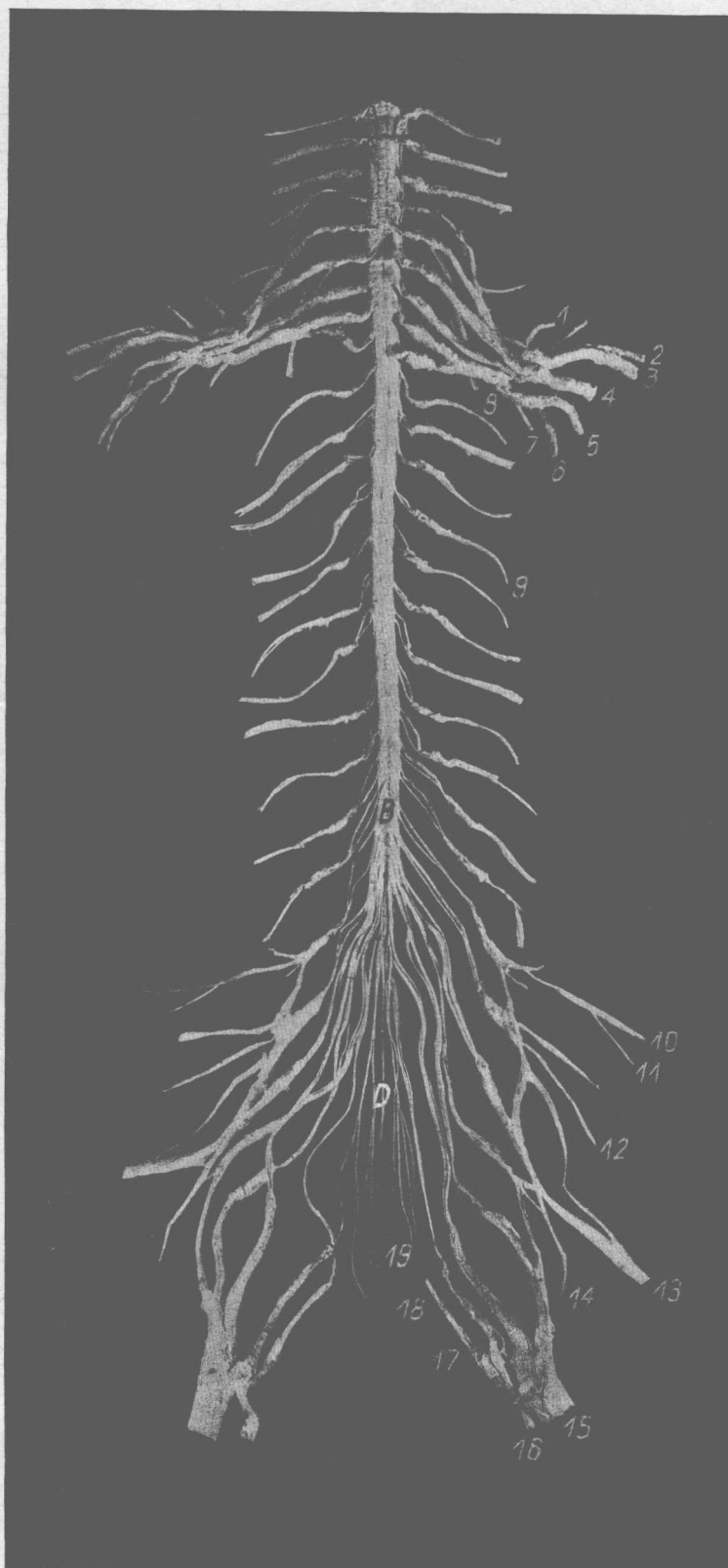
Ryc. 13. Rdzeń kręgowy w oponie twardej:

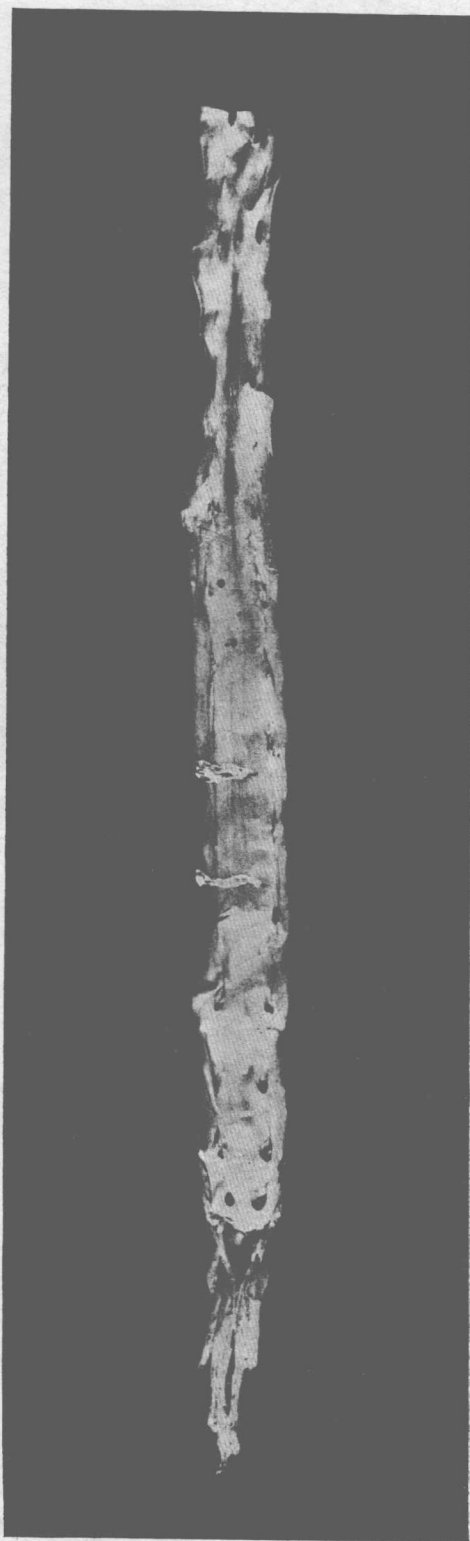
1. N. pachowy — *N. axillaris*. 2. N. mięśniowo-skórny — *N. musculocutaneus*. 3. N. pośrodkowy — *N. medianus*. 4. N. promieniowy — *N. radialis*. 5. N. łokciowy — *N. ulnaris*. 6. N. skórny ramienia przyśrodkowy — *N. cutaneus brachii medialis*. 7. N. skórny przedramienia przyśrodkowy — *N. cutaneus antibrachii medialis*. 8. N. podłopatkowy — *N. subscapularis*. 9. Tętnica pachowa — *A. axillaris*. 10. N. biodrowo-podbrzuszny — *N. iliohypogastricus*. 11. N. biodrowo-pachwinowy — *N. ilioinguinalis*. 12. N. łonowo-udowy — *N. genitofemoralis*. 13. N. udowy — *N. femoralis*. 14. N. pośladkowy górny — *N. gluteus superior*. 15. N. kulszowy — *N. ischiadicus*. 16. N. skórny uda tylny — *N. cutaneus femoris posterior*. 17. N. sromowy — *N. pudendus*. 18. N. odbytniczy — *N. haemorrhoidalis*. 19. Nn. krocza — *Nn. perinei*. 20. Nitka końcowa — *Filum terminale*.

Ryc. 14. Rdzeń kręgowy bez opony twardej:

A. Zgrubienie szyjne — *Intumescencia cervicalis*. B. Zgrubienie lędźwiowe — *Intumescencia lumbalis*. D. Nitka końcowa — *Filum terminale*:

1. N. pachowy — *N. axillaris*. 2. N. mięśniowo-skórny — *N. musculocutaneus*. 3. N. pośrodkowy — *N. medianus*. 4. N. promieniowy — *N. radialis*. 5. N. łokciowy — *N. ulnaris*. 6. N. skórny ramienia przyśrodkowy — *N. cutaneus brachii medialis*. 7. N. skórny przedramienia przyśrodkowy — *N. cutaneus antibrachii medialis*. 8. N. podłopatkowy — *N. subscapularis*. 9. N. międzyżebrowy — *N. intercostalis*. 10. N. biodrowo-podbrzusny — *N. iliohypogastricus*. 11. N. biodrowo-pachwinowy — *N. ilioinguinalis*. 12. N. łonowo-udowy — *N. genitofemoralis*. 13. N. udowy — *N. femoralis*. 14. N. pośladkowy górny — *N. gluteus superior*. 15. N. kulszowy — *N. ischiadicus*. 16. N. skórny uda tylny — *N. cutaneus femoris posterior*. 17. N. sromowy — *N. pudendus*. 18. N. odbytniczy — *N. haemorrhoidalis*. 19. Nn. krocza — *Nn. perinei*.

Ryc. 15. Opona twarda rdzenia
kręgowego.

Ryc. 16. Część szyjno-piersiowa
rdzenia kręgowego:

A. Zgrubienie szyjne — *Intumescencia
cervicalis*.